

DANSK FRILUFTSLIV

– forum for natur- og friluftsliv
Medlemsblad nr. 98, oktober 2015

Foreningens bestyrelse

Formand

Tanya Uhnger Wünsche
tlf. 30 44 99 26
tuw@ign.ku.dk

Næstformand:

Helle Harthimmer
tlf. 30 13 14 03
hlh_rocker@hotmail.com

Sekretær:

Jesper Lind Nielsen
tlf. 51 51 42 04
thor_dk@hotmail.com

Redaktør og annonceansvarlig:

Martin Johnsen (ansvarsh.)
tlf. 87 55 37 52
mbjohnsen@gmail.com

Kasserer:

Thea Jacobsen
jacobsen.thea@gmail.com

Webmaster:

Lars Lauridsen
lauridsenlars@gmail.com

Terkel Berg-Sørensen
Svend Busk og Tejs Møller

Suppleant:

Kristian Nykrog

Grafisk tilrettelægning:

Kristian Dueholm Jessen
dueholm@gmail.com

For- og bagsidebilleder:

Susanne Larsen
Martin Johnsen

Næste udgivelse:

Oktober 2015
Deadline for indlevering af
stof: senest den 1. november

ISSN 0909 – 0614

DANSK FRILUFTSLIV

– forum for natur- og friluftsliv
www.danskfriluftsliv.dk

INDHOLD

Redaktøren har ordet.	3
Friluftsvjelelederuddannelsens 20 års jubilæum	4
Skal friluftslivet legitimere sig selv på kommando?.	5
20 år - så er du voksen.	8
Visionen om en vild natur	10
Friluftsvjelelederens rolle i udeskole	12
Julemøde	14
Natur- og udeliv på pædagoguddannelsen	16
Kysten er Danmarks vilde natur	18
I kajak fra København til Lübeck	20
Turfriluftsliv, Friluftslivskonference 2015	24
Bestyrelsens tanker om Dansk Friluftslivs fremtid	25
Litteraturanbefalinger	26

FORENINGENS FORMÅL

Foreningens formål er at skabe, udbygge og vedligeholde kontakt imellem personer, der arbejder med vejledning og undervisning i natur- og friluftsliv.

Foreningen skal arbejde for at styrke danske naturoplysnings- og friluftslivstraditioner i samarbejde med vore nordiske nabolande med det formål at skabe harmoni mellem menneske og natur såvel som mellem mennesker.

Bladet udgives af Dansk Friluftsliv - forum for natur- og friluftsliv og udkommer tre gange årligt.

nr. 99	januar 2016	deadline	1. nov.
nr. 100	juni 2016	deadline	1. maj
nr. 101	okt. 2016	deadline	1. sep.

ANNONCERING

Det er muligt at annoncere i bladet. Prisen er 1.500 kr. for en hel side og 900 kr. for en halv side.

Kontakt den annonceansvarlige for yderligere information om formater og priser.

REDAKTØREN HAR ORDET

Af Martin Johnsen, lektor, pædagoguddannelsen VIA, Viborg, redaktør på Dansk Friluftsliv

perioder fylder friluftslivet ikke ret meget i mit arbejdsliv. Ærgerligt, når det nu er det, jeg allerhelst vil. Men sådan er det, når ens ansættelse byder på en mangfoldig opgaveportefølje. Jeg har dog her efter sommerferien haft nogle rigtig gode uger med masser af frisk luft, fysisk aktivitet og gode naturoplevelser. Både som underviser sammen med studerende og ikke mindst selv som kursist. Jeg har været på ACA kanoinstruktørkursus - på fladt og strømmende vand. En helt igennem super kursusoplevelse, hvor min optagethed af kano fik et ordentligt spark bagi, og hvor min filosofi om padletag og hele min tilgang til kanopadling

blev revurderet. Det var simpelthen så fedt at være på kursus, at blive inspireret og blive fyldt på, at blive forstyrret både kognitivt og kropsligt og, ikke mindst, få ny energi og ny inspiration til, hvordan vi også kan gøre, når det gælder kano, styretag, padlestil m.m. Det skulle jeg gøre noget oftere. Hermed er opfordringen givet videre til alle jer medlemmer, som selv i det daglige er undervisere: Tag på kursus og bliv fyldt op med nye ideer, ny viden og ikke mindst ny energi til egen undervisning.

I indeværende nummer af Dansk Friluftsliv hylder vi friluftslivslederuddannelsens 20 års jubilæum på Københavns Universitet. Tre

af oplægsholderne fra jubilæet har formuleret deres tale på skrift til os – en stor tak til Steen Nepper Larsen, Søren Præstholt og Christian Poll for jeres bidrag. Tanya Uhnger Wünsche bidrager med en tekst om et muligt nyt arbejdsområde for friluftslivsledere som udeskolekoordinatører i folkeskolen, mens undertegnede har formuleret et perspektiv på, hvordan der kan arbejdes med natur og udeliv på Pædagoguddannelsen efter implementering af nye bekendtgørelser i 2014. Tejs Møller bidrager med en artikel om, hvordan vores vilde natur langs kysten er under pres fra politisk side idet ny lovgivning har åbnet for byggeri langs vores kyster. Christian Stenz Kirkebæk beretter om sin havkajakture fra København til Lübeck denne sommer, mens vi har samlet lidt inspiration til vintrens læsestof sidst i bladet.

I finder også indbydelse til foreningens julemøde, som afholdes på Ryslinge Højskole i slutningen af november og en annonce en stor turfriluftslivskonference som afholdes på Sletten i januar 2016. Foreningen opfordrer jer medlemmer til at deltage i begge arrangementer – vi kan ikke mødes nok om vores fælles passion. Bestyrelsen opfordrer også medlemmerne i foreningen til at bidrage med, hvordan foreningen skal organiseres i fremtiden – skriv til os, så vi sammen kan finde en (ny) vej for Dansk Friluftsliv.

God læselyst!

FRILUFTSVEJLEDERUDDAN- NELSENS 20 ÅRS JUBILÆUM

Foto: Martin Johnsen

.....

Af Tanya Uhnger Wünsche, Friluftvejleder, studieleder og konsulent, Videncenter for friluftsliv og Naturformidling, formand for Dansk Friluftsliv

I juni 1995 dimitterede de første flyvefærdige friluftvejledere. I spidsen for holdet stod Erik Mygind. På holdet var blandt andre foreningens stifter Terkel Berg-Sørensen, Skovskolens uddannelseschef Anders Bülow og Naturmanden Thomas Nexø. En uddannelse der skulle føre til store præstationer i (friluftsliv)livet - og

som stadigvæk gør det!

I juni 2015 kunne uddannelsen, der i dag er at finde i Skovskolens miljø af grønne uddannelser, fejre sit 20 års jubilæum.

Dagen og aftenen blev et potpourri af gensynsknus, højaktuelle faglige diskussioner og vaskeægte friluftshygge med bål i lavvoen. Til at åbne ballet havde studieleder Mathilde

Vædele inviteret tre interessante talere med hver deres baggrund og syn på friluftslivet i Danmark.

Deres pointer til de deltagende friluftvejledere – og alle jer andre udøvende friluftvejledere derude var følgende:

Steen Nepper Larsens artikel
Søren Præstholms artikel
Christian Polls artikel.

SKAL FRILUFTSLIVET LEGITIMERE SIG SELV PÅ KOMMANDO?

Af Steen Nepper Larsen, lektor, DPU

...kritiske tanker fra sidelinjen

Svaret på spørgsmålet burde være 'nej'; men tilsyneladende mener de fleste, at det skal besvares med et rungende 'ja'. Således forestår der undertegnede en slidsom, men også nødvendig og meningsgivende opgave. Argumentationens vandrestøvler må trækkes på, og ordene må finde deres rette plads i rygsækken. Nærmest samtidig må 'herlighederne' pakkes ud for offentlighedens åsyn, da det er bedst for alle parter at vandre frejdigt, tænke højt og skrive lystbetonet, mens man gør det.

Vi er just steget ned fra Balkans uvejsomme, øde, grå og grønne bjerge efter en intens vandretur på syv dage gennem Albanien, Kosovos og Montenegros grænseløse højland i juli måned. Undervejs op over passene, igennem de grønne dale blandt hundredevis af gnaskende får og ved de rislende kilder med det livgivende kolde bjergvand var der rige muligheder for at fundere over spørgsmålet om friluftslivet legitimering. Skriften her bliver med andre ord tilmed over 100 km og lige så mange højdemeter i benene, som Mount Everest er højt i frisk erindring. Og det sidste tal vel at mærke gange to - da vi gik lige så meget ned som op mellem ca. 600-900 meter i lavlandets Valbona og Theth i Albanien og Kosovos højeste bjergtop Gjeravica på

imponerende 2.656 meter. Heldigvis blev vi ikke overfaldet af bjørne og bidske hyrdehunde på Balkan Peaks. Ofte bevæbnede vi os ellers med skarpe sten, der kunne have været affyret, hvis...

Umiddelbart rammes jeg af en dyster grundstemning og får lyst til at proklamere nogle let forvanskede strofer af den rastløse vandrer og franske digter Arthur Rimbaud: Verden er syg; jeg vil af - for intet får (længere) lov til at være, hvad det er. At noget kunne være noget i og for sig selv tæller tilsyneladende ikke som argumentation - hverken inden for uddannelsesplanlægningen, blandt de såkaldte aftagere eller for ganske mange af hverdagens aktører inden for friluftslivsområdet.

Hvis ikke det kan (efter)vises, at friluftslivet eksplicit bidrager til at højne 'frilufternes' fysiske og mentale sundhed, øger deres læringskapacitet og kvalificerer deres sociale kompetencer, så er der dømt lammende og forhekset konsensus om, at der ikke er grund til at investere i eller interessere sig for det. Friluftslivet lades hermed med en forpligtelse (efter devisen: an offer you can't refuse...); det er principielt kun til »for at...« bidrage til og muliggøre noget andet, end det er.

Griber man til et par stedsegrønne sociologiske grundbegreber, kan pointen udtrykkes på denne måde: Friluftslivet (F) indskrives og fanges i en formålsrationalitet, der tilsiger

os, at F kun er noget værd, hvis F bidrager kausalt (på latin: causa) til formålet (på græsk: telos) med det hele (fx til sundhed, læring, samarbejde etc.). Denne målorientering gøres teleologisk tvingende og normativ, dvs. den foreskriver både endemål, værdier og målestokke for friluftslivets måde at være på. Eller udtrykt på anden vis: Friluftslivets raison d'être er at være et instrument, der kan få noget til at ske, som man har vilje til, ønsker og efterstræber. Friluftslivet er et objekt for en instrumentel fornuft, der ønsker effekt og 'noget for noget'. Friluftslivet gøres til en del af en maskine, der ikke bare skal kunne levere, men også overbevise om, at den kan levere. Sådan er spillereglerne, og de er ikke lette at bide skeer med, endsigte at glemme eller bortlyve.

Der skal leveres sundhed, pædagogik og samarbejde

Ihukommes må det med det lyseblå LifeStraw-rør i munden slås fast, at vi lever i en sundhedsmetafysisk tidsalder, der for lang tid siden er holdt op med at spørge undersøgende og selvkritisk til, om det overhovedet er sundt, at alt og alle skal underkastes og leve op til at honorere bestemte sundhedsdealer, der i sidste ende ikke drejer sig om kropsæstetik, velvære eller eksistentiel fylde, men om konkrete økonomiske besparelser på de statslige budgetter, der bruges til at behandle syge og stressede menne-

sker. Staten er blevet en biopolitisk interesseret aktør med en vilje til at 'producere' en konkurrencedygtig arbejdskraft og en folkemasse, der både er vital, hyperproduktiv og allerhelst selvledende.

Samtidig er vi også vilde med at målrette de pædagogiske læreprocesser, og det 'snedige' ved friluftslivet er jo, at man har mulighed for at udnytte naturen som en gratis støttepædagogik og som et selvgivent trumfkort, der kan trækkes flere gange på én dag: »Hvis du ikke vil fryse, må du slå lejr!«. »Hvis du vil have mad, må du samle grene og kviste til et bål!«. »Hvis der ikke skal lugte af lort her i lejren, må du grave en latrin!«. Nødvendigheden af at gøre det rette udgår ikke fra læreren (den voksne og irriterende autoritet), men fra sagen selv, og kun en tåbe bruger sine kostbare timer og sidste energi på at revoltere mod sult, regn, temperatur og svindende dagslys. Fiks er det, at når man vil noget med nogen i den frie natur, så føles det grangiveligt, som om de, der villes noget med, kommer til at gøre det rigtige helt af egen drift.

Dertil kommer, at de unge potentielle lømler kommer væk fra stenbroen, og at de overciviliserede urbane lønarbejdere får mulighed for at bryde op fra og ud af kontorlivet for en stund. Ukendte udfordringer kræver improvisation, samarbejde og serendipity, og inden for vores relativt forkælede hjørne af den globale og stærkt arbejdsdelte vidensøkonomi er vi jo alligevel udset til at skulle leve af vore kreative talenter og innovative påhit, så friluftsliv er det rene win-win for både den ellers så dovne krop og morgendagens anticipatorisk-lønsumme kræmmersjæl.

»Rigtigt friluftsliv laver jeg kun, når jeg har fri«

Stillet over for, udleveret til og deltagende i dette legitimationscirkus tænker mange professionelle friluftslivsfolk, at de da nok hellere må tale tidsånden (lidt) efter munden og levere det, som 'systemet', de bevillingsgivende og (for)brugerne vil have, at de skal sige. Man lærer sig at hykle på kommando og at sige noget om evidens, samarbejdsevne, adventure, simplicity og ophøjede psykologiske recovery-stunder i det grønne afstressende univers. Det er nok bedst at mikse lidt fra samtidens vokabularer, så man ikke risikerer at fremstå som énsidig, frelst og det værste af alt: gammeldags.

Mellemoverskriftens ord blev for

10 år siden yttret af en kursist med stor og intakt friluftslivserfaring. Han frekventerede friluftslivsud-dannelsen, der dengang holdt til på Institut for Idræt på KU på Nørre Allé, og ventilerede for alle vinde, at der efterhånden skulle tages så mange pædagogiske, praktiske, logistiske og sikkerhedsmæssige hensyn under planlægningen af en tur, så friluftslivet risikerede at forsvinde mellem fingrene på ham. Situationen skal jeg aldrig glemme, ej heller ordene, for de talte og taler deres klare sprog og giver mæle til det smertelige tab af netop de kvaliteter, der knyttede og knytter sig til det tavse, dragende, selvgivne og endnu ikke totalt professionaliserede friluftsliv, der ikke kan nøjes med at skulle fordoble sig selv strategisk og på kommando inden for

endnu en gang- og salgbar diskurs. Måske er der tale om en uundslipelig dialektisk klemmelus? I takt med at friluftslivuddannelsen får succes og kommer til at udfylde en samfundsmæssig funktion, og mange tager 'den' for at få mulighed for at professionalisere en gammel kær hobby (eller rettere: en kvalitativ måde at være i verden på som vandrende, sejlene, skiløbende, naturudforskende, lejrslående, bål-tændende, stjernebekigende...) og gøre den til en levevej, så afkræves friluftslivet anno Domini 2015 en evne og en vilje til at kunne levere en klar argumentation for sin eksistensberettigelse på et genkendeligt sprog, der ikke lader sig begejstre af en hymne til alnaturen, en besindelse på menneskets indfældethed i kosmos eller af en idel lydhørhed over for naturens åbne tiltale. Paradoksalt nok synes friluftslivets relative uddannelsesmæssige og samfundsmæssige succes i disse år at blive 'betalt' med en anmassende fare for en ødelæggelse af friluftslivets egenart.

Friluftsliv er friluftsliv - alt muligt andet er alt muligt andet

Ligesom kunst er kunst, og kærlighed er kærlighed - og alt muligt andet er alt muligt andet, fx oplevelsesøkonomi og udveksling af tjenesteydelser, så er friluftsliv friluftsliv - og dermed ikke alt muligt andet: såsom sundhed(sideologi), pædagogik og teambuilding. Det betyder selvfølgelig ikke, at friluftslivet ikke kan kobles til eller siges ikke at være under indflydelse af alt muligt andet, fx ømme tæer, skridende klippestykker, ubønhørlig sol, sult, fedtforbrænding, korttydning, landskabsaflysning, social opmærksomhed og gruppesynkronicitet.

Fristelsen til at italesætte sig på taktisk og behændig facon er manifest og svær at undvige. Politikere, forvaltere og kræsne konsumenter af friluftslivuddannelser og -turtilbud ønsker at vide, hvad de får, før vandrestøvlerne har bevæget sig en centimeter, og lang tid før en eneste ting har fået lov til at glide ned i den vægtbevidste rygsæk.

Fra min privilegerede position på sidelinjen påstår jeg ikke, at det er let at skribe imod tidsånden. Ej heller at det var bedre, dengang friluftslivet blev spundet for en naturromantisk, nationalistisk, kropsforherligende, minimalistisk eller civilisationskritisk vogn. I al beskedenhed ønsker jeg vist bare, at alle mennesker bliver i stand til at accelerere og mobilisere vore tan-

ker, så de i det mindste kommer på niveau med vor praksis. Velkomne skal de tanker være, der gør vore liv værdige og rige.

Friluftslivet bliver kort sagt ikke bedre af at blive bedrevet med hovedet under armen. Mit afsluttende credo skal lyde: Venner og dyrkere af friluftsliv - såvel amatører som quasi- og fuldtidsprofessionelle - må livslangt øve sig i kritisk at kunne røntgengennemlyse og dermed at spørge til og se bag om de styrende, naturaliserede og tilsyneladende neutrale rationaler, der regimerer, indhegner og risikerer at begrænse friluftslivets praksis og fremtidige virke.

20 ÅR - SÅ ER DU VOKSEN

Af Søren Præstholm, geograf, ansat ved Videncenter for Friluftsliv og Naturformidling

- essay om friluftsvejlederen 2015

Den 19. juni var en flok friluftsentusiaster samlet i den store lavvu på Skovskolen i Nødebo. Smil og kram var blevet udvekslet kort forinden, og det emmede af gensynsglæde og forventning til det kommende døgn med friluftaktiviteter, bål-mad og grannåle i soveposen. Der var ganske givet folk, der ikke kendte hinanden, men de var alligevel alle i en slags familie. De havde alle gennemført friluftsvje- lederuddannelsen, og nu var de samlet på bænken i lavvuen på tværs af årgange, parate til at fejre 20 års fødselsdag for denne ud- dannelsen. Samhørigheden var også ganske visuel. Ikke fordi de sådan lignede hinanden præcis: Alder og køn varierede, og der var såmænd både Goretex og lærred, uld og fleece, læder og kunststof. Allige- vel var der ikke noget at tage fejl af. Alle signalerede i deres outfit en henslængt parathed til lige at nape 7 dages vandretur eller piske op i nærmeste trætop og rappelle ned. Jeg må ærligt indrømme, at jeg følte mig lidt underlegen. Og jeg havde endda taget Fjällräven- busker på - mit eneste par.

Måske var det bare en akademiker og ikke-friluftsvjelelers mindreværdskompleks overfor den loge af naturens sande døtre og sønner, der kom op i mig, da jeg sad der i kredsen og snart skulle holde en

fødselsdagstale (i øvrigt på afbud sammen med Steen Nepper Lar- sen, idet den rigtige friluftstaler, Bjørn Tordsson, havde meldt fra med kort varsel).

Måske var det bare oppe i mit ho- ved. Naturligvis var alle i det rigti- ge kluns og klar til netop friluftsliv. Det var jo præcis derfor, at de var samlet. Og det er da superfedt, at folk med samme interesser mødes og giver den gas. Jovist, det er det. Hatten af for det. Men jeg vil alligevel tage afsæt i min følelse af ikke rigtigt at høre til i kredsen til at fremhæve en pointe. Nemlig den, at friluftsvjeleterne som repræsen- tant for en profession hele tiden må balancere mellem kerneværdier og åbenhed. Det at friluftsvjeleterne har stærke personlige værdier må ikke skygge for, at professionen bør være inkluderende i forhold til mennesker med en helt anden for- ståelse af, hvad friluftsliv er og bør være, eller bliver bange, når de ser en edderkop.

En sådan åbenhed tror jeg faktisk er ambitionen for langt de fleste friluftsvjeletere. De brænder - på en professionel måde - for at give mennesker uanset færdigheder og evner en friluftsoplevelse. Men jeg tror godt, at egen begejstring for friluftsliv kan være et tveægget sværd. Oftest er den fantastisk og vil smitte af og inspirere andre til friluftsoplevelser. Men det kan også gøre friluftsvjeleteren blind og måske få hende/ham til at fremstå hellig, ekskluderende og lidt ude af

synk med »virkeligheden« - i hvert fald overfor nogle grupper eller samfundsmæssige udfordringer.

Måske provokerer jeg dig nu. Selv- følgelig er du som professionel fri- luftsvjeleder åben overfor forskel- lighed. Men snæversyn kan kom- me snigende. Lad mig illustrere det med et eksempel fra storesøsterpro- fessionen, som har lidt flere år på bagen, nemlig naturvejledningen. For nogle måneder siden bragte Dagbladet Information en artikel under overskriften »Tivoliseringen af naturen« (20/5). Artiklen cite- rede »fremtrædende naturvejledere og biodiversitets eksperter« for, at naturvejleterne ofte bare »bruger naturen som kulisse«.« I dag hand- ler det bare om at komme ud« og »naturvejledningen er gået hen og blevet friluftsvjeledning« (ja, du læste rigtigt). Holdningen blandt disse naturvejledere var tydeligvis, at der er en rigtig måde at naturvej- lede på, nemlig når den engagerede naturvejleder begejstrer sine tilhø- rere på en vandring rundt i natu- rens krinkelkroge. Jeg er sikker på, at mange friluftsvjeletere straks vil fremføre, at det bestemt ikke er den eneste måde at formidle natu- ren på. Slet ikke hvis vi ønsker, at fremtidens generationer skal kende til, holde af og passe på den. Ud- talelserne fik da også medarbejdere her i Videncenteret for Friluftsliv og Naturformidling til tasterne, hvor vi bl.a. skrev:

»Naturvejledningen skal ikke være forfladigende eller dumsmart, og der er bestemt grund til at holde

fast i, at viden om arter og sammenhænge er vigtige mål med naturvejledningen. Men det er forfejlet at forkaste havkajak, trækltring og alternative indpakninger som led i fremtidens naturvejledning. Naturvejledning skal favne bredt og hylde mangfoldigheden på alle planer. Det er grundlaget for både uddannelsen af naturvejlederne her på Skovskolen og for naturvejlederordningen.«

Det kan måske virke forfladigende, når naturvejlederen skal stille op sminket som mikkellæve for en flok forventningsfulde børn i musseforklædninger. MEN, hvis det er dét, der kan vække en interesse og forståelse for naturen blandt en flok bybørn, så er det vel OK? Det er udtryk for, at naturvejlederen ønsker at møde børnene, hvor de er, og tage et medansvar for, at børn kommer mere ud i naturen. Noget som undersøgelser peger på, at børn netop ikke gør så meget mere som tidligere. Hvilket der fra politisk hold udtrykkes ønske om at ændre på. Det fremgår f.eks. i den nationale friluftspolitik, som den tidligere regering nåede at offentliggøre kort før valget i juni under overskriften »Alle tiders friluftsliv«. Den mangfoldige naturvejledning tager således udgangspunkt i en samfundsudfordring og har politisk legitimitet.

Samme tilgang bør gælde friluftsvejledningen, som også kan glæde sig over, at friluftslivet endelig har fået sin egen politik. En række pejlemærker kridter banen op. Friluftsliv skal bl.a. være social løftestang, gøre os sundere og skabe vækst. Viften af pejlemærker er udtryk for en endog meget bred forståelse af, hvad friluftsliv er. I publikationen hedder det således: »Friluftsliv er ophold og aktivi-

teter udendørs. Det kan udfolde sig i byen, på landet, i luften eller i vandet. Som udgangspunkt er friluftsliv lystbetonet og knyttet til vores fritid. Det er et grundlæggende træk, at friluftsliv giver os en oplevelse af at komme nærmere naturen. Friluftslivet i Danmark er mangfoldigt. Det kan - udover i fritiden - også finde sted som et afbræk i arbejdsdagen, i forbindelse med undervisning og andre pædagogiske aktiviteter eller som led i et behandlingsforløb. Friluftsliv kan være roligt, afslappende eller fysisk krævende. Det kan rumme leg, konkurrence eller transport. Formålet kan være en god oplevelse, at møde andre, blive dygtigere, kloge eller sundere. Der opstår hele tiden nye former for friluftsliv«

Jeg er sikker på, at mange friluftsvejledere vil have det svært ved den definition. De vil muligvis fremføre, at friluftslivet har en egenverdi, og at den ikke nødvendigvis skal legitimeres af den dominerende politiske diskurs. »Så er det jo friluftsliv det hele«, lød da også en reaktion fra forsamlingen af festklare friluftsvejledere i lavvuen. Ja, det er i hvert fald en meget åben og inkluderende definition. Men det er ikke desto mindre den bane, der nu er kridtet op. Lige som blandt naturvejlederne, vil der være friluftsvejledere, der ikke kan se sig selv i den ramme. Fred være med det. Men jeg håber, at friluftsvejlederne som helhed vil gribe bolden og tage et medansvar for at fylde de politiske målsætninger ud. Folde dem ud med afsæt i en kærlighed til friluftsliv, der kan favne mangfoldighed.

For snart mange år siden stod diskussionen mellem uld og Goretex. Nogle hævdede, at det kunstige var i modstrid med det rigtige friluftsliv og kunne absolut ikke se

sig selv i beklædning af kunststof. Diskussionen var da legitim nok. For en lille gruppe. For alle udenforstående fremstod det som noget navlepilleri, som det var lidt svært at se relevansen i. Man kan måske sammenligne det lidt med den fase af selvoptagethed, som teenagere må og skal igennem. Men nu er friluftsvjelelederuddannelsen rykket ud af teenageårene. Den er blevet voksen. Og den bør med både engagement og faglighed bidrage til at løse nogle af de samfundsudfordringer, som vi står overfor. Som friluftsvjeledere kan I ikke bare søge indad, samle jer om bålet og jeres fede friluftsgrej. I må have forståelse for den virkelighed, som I skal navigere i. Forståelse for virkeligheden i de kommunale eller statslige forvaltninger, som skaber ramme for friluftslivet, når de planlægger for grønne områder, nye byer, natur, skoler osv. Have indsigt i hvilke afvejninger de gør sig, hvilke politiske mål, der forfølges. Hvis det stod til mig, så skulle disse emner fylde mere i friluftsvjelelederuddannelsen fremover. Ellers tror jeg ikke friluftsuuddannelsen overlever 20 år til.

Der er brug for et modspil til arkitekter, planlæggere, politikere og folk som mig selv, som i disse år sætter et mangfoldigt friluftsliv på agendaen men som mangler jeres kendskab til praksis. Der er brug for et kvalificeret modspil fra jer friluftsvjeledere, der har de virkelige erfaringer og friluftslivet i blodet. Men der er også brug for, at I spiller med på deres bane og engagerer jer de udfordringer og muligheder som eksempelvis den nye friluftspolitik tegner. Det vil jeg godt udnytte denne fødselsdag til at huske os alle sammen på. Held og (til)lykke.

VISIONEN OM EN VILD NATUR

Af Christian Poll, politiker, Alternativet

Forbindelse med Friluftsvejlederuddannelsens 20 års jubilæum var Nordsjællands spidskandidat for Alternativet Christian Poll forbi Skovskolen i Nødebo den 19. juni for at holde oplæg. Det handlede blandt andet om bisonokser og visioner for en vild natur i Danmark.

Samme dag blev han valgt ind i Folketinget med 1622 personlige stemmer og sidder nu med ordførerskab på områderne natur, miljø, ressourcer, landbrug og trafik.

Han fortæller:

»For bare et år siden havde jeg ikke drømt om, at jeg skulle få en politisk karriere. Jeg har altid opfattet det politiske spil på et niveau, jeg ikke havde lyst til at involvere mig i - i hvert fald ikke i rollen som politiker.«

Men Christian Poll har dog de sidste 10 år arbejdet politisk på at fremme den grønne dagsorden i rollen som miljøpolitisk rådgiver i Danmarks Naturfredningsforening. Han er uddannet ingeniør og har specialiseret sig indenfor kemi.

Fantastisk og hurtig rejse ind i politik

Da Alternativet så kom på banen med en politik, der har den bæredygtige omstilling som den absolut vigtigste udfordring vi står overfor politisk, blev hans professionelle nysgerrighed vakt. »Det blev in-

teressant at hjælpe med faglige input i udformningen af Alternativets politik på området, og jeg blev samtidig imponeret af den ambition de lagde for dagen. Da debatdogmerne om åbenhed og en ordentlig tone dukkede frem, blev det ikke mindre interessant - visionen om en ny politisk kultur, hvor det er tilladt at være et menneske, at fejle og blive klogere var også noget af det, der afgjorde det for mig, da jeg blev spurgt om jeg ville stille op som kandidat for Nordsjællands storkreds«.

»Det har været en fantastisk og hurtig rejse - fra at blive valgt som spidskandidat med natur og miljø som ordførerskab, at deltage i debatterne - og så endelig at blive valgt ind i Folketinget«.

En stor faglig indsigt og viden om miljøet parret med en spirende indignation og vilje til at skabe en anden fremtid har født en politiker, der er grøn i mere end én betydning.

I det følgende fortæller Christian om Alternativets visioner for naturen og for at uddanne og bevidstgøre de nye generationer til en større naturforståelse:

Visionen om en vild natur:

Det flade opdyrkede landskab

I et fladt landbrugsland som Danmark, hvor jorden er let at bearbejde og udnytte bliver naturen trængt. Ud i randområder og små

lommer, hvor der ikke er megen plads til, at det vilde får den plads der skal til, for at det bliver rigtig vildt. Vores øjne har vænnet os til det flade opdyrkede land med bølgende kornmarker og monokultur, men Danmark er faktisk et skovland. Hvis vi intet gjorde, ville markerne i løbet af få år springe i skov og sådan vildtvoksende og ufremkommeligt har det været i tidernes morgen, hvor uroksker, næsehorn og vildkatte som sabelkatte og kæmpelos har levet i et økosystem, som der ikke er mange spor af tilbage at skabe sig forestillinger af.

Om at blive opslugt

Derfor tager danske vildmarksturister da også hellere til Yosemite Nationalpark eller bare dybt ind i de svenske skove, hvis de skal opleve det uspolerede og den særlige følelse af at blive opslugt af vildmarken uden afbrud af den menneskelige verden. Selv har jeg de sidste mange år tilbragt efterårsferien i Sverige, hvor udsigten til at møde en elg eller flere er den tilbagevendende spænding. Den er dog endnu ikke blevet forløst. Men alligevel - visheden om at de er der, sporene i skovbunden og den tanke, en dag at stå overfor så mægtigt et dyr, er fascinerende. De store dyr sætter vores egen eksistens i perspektiv. Ligesom det store hav gør det, de store vidder og bjergene der rejser sig mod himlen. Det er noget af det friluftslivet handler om. At blive små i det store. I den

sammenhæng kan den danske natur godt virke lidt tam.

Skovene

I Alternativet arbejder vi for, at naturen i Danmark bliver vildere og får større områder at forvilde sig på. Når man snakker de danske skove, er der for størstedelen reelt tale om monokulturel plantagedrift. F.eks. har vi 30.000 hektar juletræsplantager med et massivt forbrug af pesticider og kunstgødning. Men også plantager af fyrreskov er med til at skabe en industriskov, som kun glæder økonomien. Det vil vi udfordre med vores forslag om at sætte statsskovene fri. Statsskovene dækker et stort areal af den danske natur, og vi vil sætte dem fri af skovdrift, genetablere en naturlig bevoksning for så at lade skovene blive til urskov, hvor gamle træer kan få lov til at vælte og være grobund for utallige insekter, svampe og mikroorganismer, der skaber et levende økosystem. De væltede stammer vil også skabe lysåbninger i skoven og give plads til en mængde forskellige plantearter, blomster, urter, slyngplanter og buske i skovbunden.

Men det må ikke ske på bekostning af engene, fjordene og kysterne.

Bisonokser

For at få et helstøbt økosystem er vi nødt til at tænke de store dyr med. Ligesom de store rovdyr er de en vigtig brik og er med til at skabe en varieret og vild natur. Græsning og gødning er ikke uvæsentlige elementer, og det at de kan vandre langt og viderebringe frø til større områder er med til at skabe stor artsrigdom for planter og dyr.

I partiprogrammet har vi nævnt den europæiske bison som eksempel på store græssere, der kan udsættes, for at genskabe den urørte

naturskov. Det blev så pludselig en mediesag, da Inger Støjberg fremhævede vores skøre idé om at sætte bisonokser ud i den danske natur til fare for danskernes skovtur. Vi mener selvfølgelig, at det skal være biologer og førstfolk, der skal vurdere hvilke dyr, der kan udsættes hvor og under hvilke foranstaltninger. Det, Støjberg havde glemt, var at Venstre selv i 2007 havde foreslået at udsætte bisonokser, og at de derfor allerede findes på Bornholm, hvor flokken af vilde bisonokser er en stor oplevelse for de besøgende. Faktisk trækker de 80.000 turister til Almindingen i løbet af en sommer, så det siger lidt om interessen.

Naturen som læringsrum

Naturen er det rette rum for at lære og udvikle en økologisk bevidsthed. Når de unge lærer at færdes i naturen og leve sammen med den, så fremmer det forståelsen for, at vi er del af en større sammenhæng, og at der er andre bundlinjer end den økonomiske. Uddannelsen til Friluftvejleder er i den sammenhæng en vigtig brik og et epicenter for

rigtig mange berigende oplevelser i naturen og udvikling af unge menneskers forståelse af, at der er noget vigtigt, som vi skal passe godt på. Det er ikke bare en forståelse – det er også en følelse og sensitivitet, der er vigtig, hvis vi skal gøre os håb om at redde klodens tilbageværende økosystemer fra at kollapse.

Det vi lærer gennem personlige oplevelser og erfaringer - når man f.eks. med egne øjne ser fisk liggende med bugen i vandoverfladen eller finder et marsvin i strandkanten med halsen skåret over - det gør et andet indtryk, end de mængder af informationer og ting vi kan lære om i bøger. På den måde er naturen uforudsigelig og altid generøs med inspiration til en læringsituation. Og her kan friluftvejlederne noget særligt på det pædagogiske, som er at gribe øjeblikket, en flagrende dagsommerfugl eller et oversvømmet område og gøre det til nye indsigter.

For os er det vigtigt, at natur- og miljøforståelse styrkes i hele uddannelsessystemet fra de alleryngste generationer til universiteterne.

FRILUFTSVEJLEDERENS ROLLE I UDESKOLE

Af Tanya Uhnger Wünsche, Friluftvejleder, studieleder og konsulent, Videncenter for friluftsliv og Naturformidling, formand Dansk Friluftsliv

Friluftsliv på skemaet... får vi nok næppe i Folkeskolen lige foreløbig. Men skoledage hvor hele eller dele af undervisningen flyttes ud er en realitet – og det er kommet for at blive.

En rundringning til samtlige 1353 danske folkeskoler gennemført i forbindelse med projekt Udvikling af Udeskole i foråret 2014 har identificeret 241 folkeskoler, der praktiserer udeskole. Af disse 17,8% af alle danske folkeskoler praktiserer langt størstedelen af skolerne primært udeskole i indskoling og til dels også på mellemtrinet. Udeskole i udskoling er ofte en udfordring for lærerne både aktivitets- og skemamæssigt. Netop i udskoling er friluftsliv og fri-

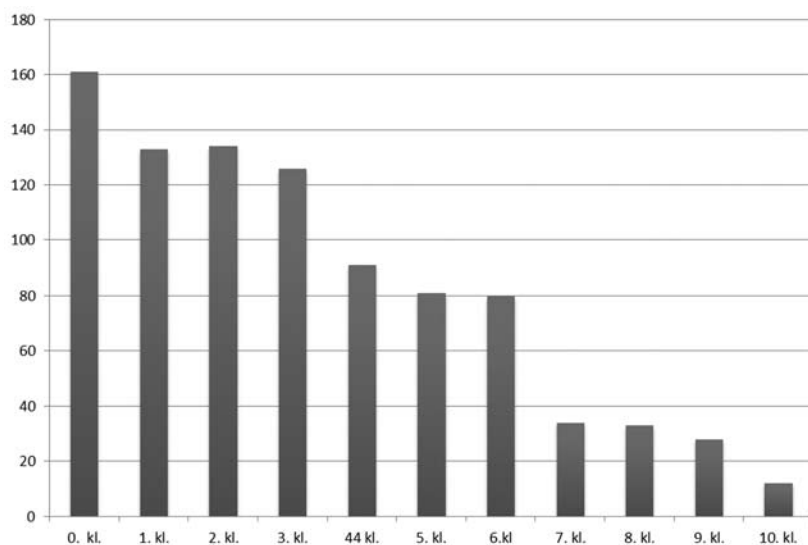
luftsaktiviteter populære indspil i undervisningen blandt både lærere og skoletrætte teenagelever.

Friluftvejlederens rolle i udeskole I Videncenter for Friluftsliv og Naturformidling på Skovskolen arbejder vi med udeskole fra mange forskellige vinkler – forskning i udeskole gennem TRYGFondens forskningsprojektet TEACHOUT, følgeforskning og praksisudvikling af udeskole gennem Undervisningsministeriets og Miljøministeriets projekt Udvikling af Udeskole, efter- og videreuddannelse indenfor udeskoledidaktik, udeskolevejledning, sundhedsaspektet af udeskole gennem friluftsliv og udemotion, samt konsulentbi-

stand omkring hhv. opbygning af udeskole, udeskoleunderstøttende faciliteter, lokal forankring af udeskole m.m.

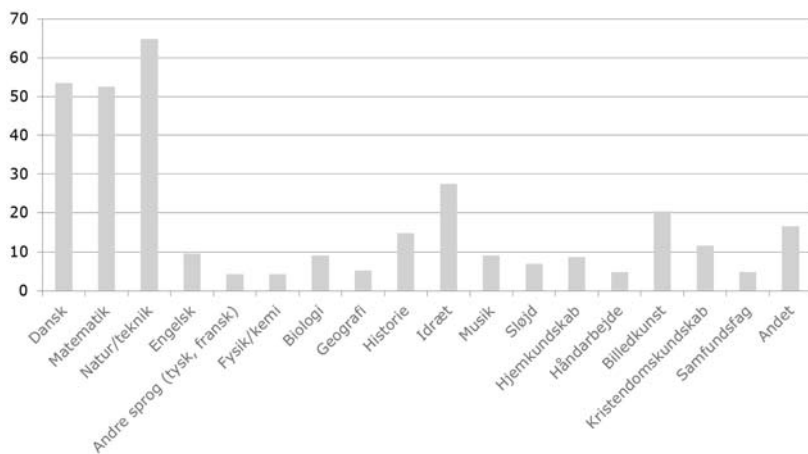
Og fra alle disse vinkler tyder det på at friluftvejlederen kan og bør have en tydelig rolle i arbejdet med at understøtte folkeskolens fremtidige udvikling af udeskole i natur. Udvikling af en målrettet og bæredygtig udeskolekultur handler desuden om at skabe en forståelse af at udeskole er et bredt dækkende begreb, hvor tæt kontakt til erhvervsliv, byrum, kulturinstitutioner samt kollegial sparring er lige så vigtige værdier som udeskole i natur baseret på friluftaktiviteter som vejen til henholdsvis skolastisk og social læring. Friluftvejlederen må altså ikke indtræde i rollen som belærende naturfreak, men derimod påtage sig den del af udesko-lepraksis, der falder dem mest naturligt i samarbejde med de øvrige relevante fagpersoner og fagmiljøer. Lykkes dette tror jeg udeskole bestemt bliver en del af folkeskolen der er kommet for at blive!

Vi oplever at flere folkeskoler i vores netværk i disse år ser behovet for at lave en satsning på udesko-leområdet, og give skolen et frisk pust med en ny mere bevægelses- og udelivsrettet tilgang til læring. Som følge heraf ansætter skolerne ofte friluftvejledere og naturvejledere til at koordinere og udvikle skolens udeskolepraksis. Reform-temaer som understøtten-

Udeskole fordelt på klassetrin 2014. Ejbye-Ernst, N. & Bentsen, P. (2015). Undersøgelse af udbredelsen af udeskole i 2014. Artikel publiceret på EMU Danmarks Læringsportal, www.emu.dk, som en del af projekt Udvikling af udeskole. Undervisningsministeriet.

Ejbye-Ernst, N. & Bentsen, P. (2015). *Undersøgelse af udbredelsen af udeskole i 2014*. Artikel publiceret på EMU Danmarks Læringsportal, www.emu.dk, som en del af projekt *Udvikling af udeskole*. Undervisningsministeriet.

de undervisning og øget bevægelse i undervisningen kalder, i min optik, i den grad på friluftsvejledernes kompetenceprofil.

Desuden er friluftsliv og friluftaktiviteter blevet en del af læringsmålene i fx idrætsundervisningen i folkeskolens ældre klasser. Her ser jeg for mig, at mange – selvfølgelig med enkelte undtagelser - idrætslærere simpelthen får behov for at hente sikkerhedsmæssig ekspert-hjælp ind udefra, til bl.a. undervisning i vandaktiviteter m.m. for at kunne leve op til de læringsmål der findes i Undervisningsministeriets Fælles mål for idrætsfaget <http://www.emu.dk/modul/idr%C3%A6t-f%C3%A6lles-m%C3%A5l-1%C3%A6seplan-og-vejledning#> på en sikkerhedsmæssigt forsvarlig måde.

En rundringning til samtlige 1353 danske folkeskoler gennemført i forbindelse med projekt Udvikling af Udeskole i foråret 2014 har vist at de fag der hyppigst praktiseres udeskole i, er folkeskolens store fag dansk, matematik og Natur og Teknologi. Dertil kommer fagene idræt og billedkunst.

At udeskole ikke er så udbredt i sprog- eller samfundsfagene skyl-

des nok dels en skemateknisk og tidslogistisk udfordring, og dels

manglende kultur for at flytte undervisningen ud. Kurser, sparring eller nye vinkler på fagenes indhold og didaktik oplever jeg ofte kan være lige det tiltag der kræves for at få faglærerne overbevist om værdien af udeskoledage.

Så hvis du, som friluftsvejleder, sidder hjemme i sofaen eller ligger et sted under stjernerne i dit telt og læser dette og tænker at det er på tide at få brugt den der friluftsvejlederuddannelse noget mere, så tror jeg det er netop nu du skal troppe op på din lokale folkeskole og tilbyde dig selv som udeskolekoordinator!

Foto: Tanya Wünsche - En 3. klasse fra Hillerød på vej på deres ugentlige udeskoledag til deres hemmelige sted i den nærliggende skov

JULEMØDE

INVITATION TIL

Kom til Kål på Bål med Dansk Friluftsliv Hvornår har du sidst lavet julemad over bål?

Forestil dig en frostklar vinternat om bålet i lavvoen, hvor duften af julemad langsomt breder sig.

Vi vil så gerne møde DIG, som vi ikke før har set i foreningen. Dette er din mulighed for at møde andre folk, der også arbejder med, studerer eller på anden måde er helt vilde med friluftsliv. Så kom og mød din kommende turkammerat eller kollega til en hyggelig aften, en spændende debat om foreningens fremtid og en aktiv eftermiddag i vinternaturen.

Her er plads til alle – og vi glæder os til at møde DIG.

Dato: Fredag den 27. november og lørdag den 28. november 2015

Program:

Fredag den 27. november:

Kl. 18: Rundvisning omkring Ryslinge Højskole

Kl. 18.30: Der kræses om julemaden over bålet

Kl. 20: Middagen serveres i lavvoen

Kl. 21: Netværk og julehygge om bålet

Lørdag den 28. november:

Kl. 8.30: Morgenmad

Kl. 9.30: Seminar om foreningens fremtid

Kl. 13: Frokost

Kl. 14: Mulighed for aktiviteter omkring Ryslinge Højskole: træklatring, mountainbike, vandretur og andre inspirerende forslag fra medlemmerne.

Sted:

Ryslinge Høj- og Efterskole

Højskolen 1

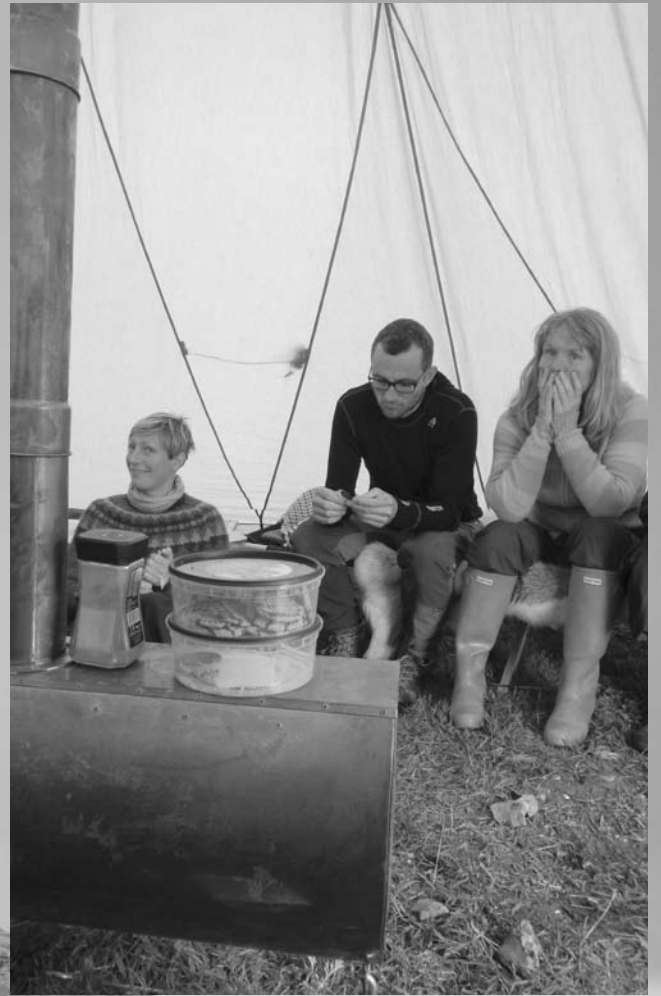
5856 Ryslinge

Overnatning:

Der overnattes i lavvo. Medbring selv sovegrej.

Tilmelding på: mail@danskfriluftsliv.dk senest den 17. november 2015.

Deltagelse inklusiv bospisning er gratis. Drikkevarer kan købes.

NATUR- OG UDELIV PÅ PÆDAGOGUDDANNELSEN

Af Martin Johnsen, lektor, pædagoguddannelsen VIA, Viborg, redaktør på Dansk Friluftsliv

.....

Det handler om de studerendes egenoplevelser. De studerende har lavet samarbejdsøvelser, tilberedt pandekager på trangia og diskuteret fagstof i en lavvu. De har fået fortalt hvordan samerne lever og indretter deres familieliv i en lavvu. De har gået på opdagelse i bøger med opskrifter til bålmad og retter til trangia – og udvalgt dem som de syntes så spændende ud, og som de ville lave på en 4-dages friluftstur. De har padlet i kano, lavet tovbroer, jagtet geocaches, lavet teamaktiviteter og træklatret. De har lavet ild med ildstål, cyklet på MTB og badet i det kolde søvand. De har arbejdet med udeskole gennem Astrid Lindgrens værker med en naturvejleder, og de har lydløst sneget og listet sig gennem skovens mulm og mørke under et natløb. De har oplevet betydningen af at være varm, mæt og tør. De har også siddet i

et undervisningslokale og diskuteret begreberne natur, udeliv, natursyn og friluftsliv. De har læst forskningsrapporter, praksisfortællinger, artikler og kapitler fra diverse bøger om hvordan natur- og friluftsliv inddrages og begrundes i det pædagogiske arbejde indenfor dagtilbuds-, skolefritids- og det socialspecialpædagogiske område. De har fordybet sig i kropslig læring og haft en dag med Martin Spang Olsen og arbejdet ud fra hans syn på læring i bevægelse. De har været ved vandhullet og finde insekter og vandsalamandre. De har artsbestemt træer, blomster og smådyr i skoven, været på svampejagt og tilberedt en svampestuvning på trangia, imens de sang en svampesang. De har lavet kreative udtryk med naturmaterialer og fået fortalt gode historier om røllike, vejbred og fandens mælkebøtte. De har tegnet erindringstegning af skovmyre,

fundet en myretue, studeret livet i den og tegnet en iagttagelsestegning af skovmyren, imens de iagttog den i en lup. Imellem de enkelte undervisningsdage har de studerende arbejdet med det faglige stof i teori og praksis gennem forskellige studieaktiviteter... og så er vi endda kun halvvejs.

Ny uddannelse, nye muligheder

Natur og friluftsliv på pædagoguddannelsen har i gennem de sidste 7 år, siden 2007, været pakket ind i en fagkonstellation med værkstedsfag og teknik under linjefagsnavnet »Værksted, Natur og teknik«. Med den nye Bekendtgørelse om uddannelse til professionsbachelor som pædagog i 2014 fik natur og friluftsliv lov til at gå på det ene ben under valgmodulnavnet »Natur og udeliv«. Når de studerende vælger et valgmodul binder de sig til et forløb på 2 x 6 ugers undervisning med natur og udeliv. Imellem de to moduler ligger et tværprofessionelt modul på syv uger samt et halvårs lønnet praktik. Det er den overordnede tanke, at de studerende skal tage oplevelser og erfaringer fra det første natur- og udelivs modul med i praktik, så de kan inddrage natur- og udeliv i pædagogisk regi indenfor den specialisering, de har med sig (dagtilbuds-, skolefritids- eller socialspecialpædagogik). Ovenstående beskrivelse er dele af de første 6 uger på Pædagoguddannelsen i Viborg. Dele af indholdet er gennemført med undervisere og studerende fra modulet »Friluftslærer« på Læreruddannelsen i Skive.

Overordnede refleksioner om undervisningen

På pædagoguddannelsen arbejdes der med tre specialiseringer, så fokus ligger på at inddrage naturen, friluftslivet og uderummet i pædagogisk arbejde indenfor dagtilbud, skole- og fritidstilbud og indenfor det social- og specialpædagogiske felt.

Vores overordnede tanker med modulerne er, at de studerendes egenoplevelser med natur- og friluftsliv står centralt - her danner oplevelser, handlinger, forståelse og didaktiske refleksioner afsæt for de studerendes læring og kompetenceudvikling. Undervisningen tilrettelægges med en tæt kobling mellem teori og praksis, og der arbejdes med forskellige tilgange til det pædagogiske arbejde i naturen, herunder hvilke værdier forskellige diskurser tilskriver pædagogisk arbejde i naturen. Der arbejdes med pædagogik i friluftslivet og friluftslivet som en pædagogik.

Fokus ligger også på de studerendes naturfaglige dannelse, herunder at de får viden om naturvidenskabelige arbejdsmetoder, natur og naturfænomener og na-

tur- og miljøforhold. Desuden arbejdes der med den grundlæggende forskning og empiri der er på området i forhold til de tre specialiseringer. Modulerne gennemføres hvert halve år, hvilket betyder, at de enkelte temaer og aktiviteter i de enkelte moduler vil variere afhængig af, om modulet gennemføres i sommer- eller vinterhalvåret.

Ovenstående fremstilling af natur og udeliv på Pædagoguddannelsen er udelukkende en forståelse og praksis, der udspringer af den tilgang der praktiseres på Pædagoguddannelsen i Viborg. Der kan være andre opfattelser af og tilgange til området på andre pædagoguddannelser rundt omkring i landet.

Læringsmål, som de er formuleret på Pædagoguddannelsen, Viborg.

Modul 9

- Den studerende tilegner sig gennem egenoplevelser viden om og erfaringer med de grundlæggende vilkår i naturen.
- Den studerende tilegner sig færdigheder og kompetencer i at færdes i naturen, herunder basisfriluftsliv og ekskursioner, regler, lovgivning og sikkerhed.
- Den studerende tilegner sig didaktisk kompetence til at kunne begrunde, planlægge, gennemføre, evaluere og udvikle pædagogiske aktiviteter og processer i naturen med udgangspunkt i deltagernes forskellige forudsætninger og perspektiver.

Modul 11

- Den studerende tilegner sig viden om globale miljøudfordringer og deres samspil med menneskets ageren i naturen på lokalt niveau
- Den studerende udvikler færdigheder og metoder til at kunne lede og understøtte pædagogiske processer med inddragelse af naturen og uderummet i pædagogisk praksis
- Den studerende tilegner sig indsigt i forskellige målgruppers forudsætninger for aktiv deltagelse, oplevelser og læring i uderummet
- Den studerende tilegner sig gennem egen erfaring udfordringer og dilemmaer indenfor naturformidling i den pædagogiske profession

KYSTEN ER DANMARKS VILDE NATUR

.....
Af Tejs Møller, adjunkt, Pædagoguddannelsen UCC, bestyrelsesmedlem i Dansk Friluftsliv

Jeg har lige fået fri fra arbejde. En af de dage, der trods mit store fokus på friluftsliv og natur i undervisningen, alligevel foregik indendørs. Da sidste møde er overstået og solen skinner skal jeg UD. Så meget ud som jeg kan komme. Jeg er oven i købet så heldig at arbejde på Bornholm denne dag, og på bare ti minutter er jeg på den smukkeste strand lidt nord for Rønne. Skovbrynet når helt ned til det bløde gyldne sand. Ja, det minder næsten om Danmarks udgave af Costa Rica – den rige kyst. Jeg har valgt stedet med omhu, for lige her i bugten er der kun natur i alle retninger, og med bølgerne brusen kan jeg ikke en gang høre den ellers så nært liggende by. Var jeg blot få hundrede meter længere nede af kysten ville udsigten mod syd have været en stor industrihavn, og for mig ville oplevelsen ikke have været nær den samme.

Mens jeg sidder og lader vinden blæse arbejdsdagen ud af krop og sind glider tankerne tilbage på sommerferien. Jeg ville opleve et stykke storslået dansk natur, og hvad er det mest storslåede jeg kan komme i tanke om; det er naturligvis Vesterhavet. Af sted gik det på cyklen, og inden længe var jeg på vej ned gennem nationalpark Thy, på en rute der lå dels inde på hederne og gennem skovene og dels helt ude langs vandet. Dette var dog storslået. Uberørt natur så langt øjet rakte, hvor jeg oftest var

helt alene. Her fik jeg den følelse, som jeg så ofte savner fra andre og større lande end Danmark; følelsen af at være lille i den store natur.

Herhjemme har vi ikke høje bjerge, ingen vulkaner, gletchere, endeløse vildmarksområder, ørkener eller skove at forsvinde fuldstændig i. Det vildeste og mest uberørte vi har er vores kyster. Dem har vi til gengæld masser af – over 7.000 kilometer, her i vores lille land. Her kan vejret få lov til virkelig at vise tænder. Her kan vi opleve reelle faremomenter og intense adrenalinoplevelser. Her udspiller en stor del af vores friluftsliv sig. Sejlsads, kajak, kano samt blot det at være på tur. Vi kan fiske og høste af naturens gaver. For mig personligt er det der er vigtigst af alt, at det er her jeg kan søge kombinationen af de store åbne vidder og følelsen af at være alene.

Netop disse egenskaber har Danmark heldigvis værnet om i mange år, siden 'strandbyggelinjen' blev indskrevet i naturfredningsloven i 1937. Fornuftige politikere forstod dengang, at der skulle lovgivning til, for at sikre, at alle mennesker kan få disse oplevelser langs vandet. Alternativt ville det antageligvis være eliten der fik retten til at lade private grunde gå helt ned til havet, og således afskære resten af befolkningen for de smukke oplevelser. Dette kan vi opleve i mange andre lande. Vores kystlov kan

vel nærmest sammenlignes med nordmændenes allemandsret, i sin egenskab af at varetage flest mulige menneskers interesser.

Nu er vi desværre i den uheldige situation, at der i slutningen af 2014 blev åbnet for en ændring af denne ellers så vigtige lov. Med vedtagelsen af den såkaldte L70 kan alle landets kommuner søge om dispensation til at bygge i kystnære områder og inden for strandbeskyttelseslinjen. Allerede nu vil op til ti forsøgsprojekter blive gennemført.

Der er selvfølgelig mening bag lovændringen. Formålet er at skabe bedre rammer for naturturismen og herigennem trække flere udenlandske turister til. Det viser sig da også, at omkring 70 procent af turisterne i Danmark har naturen som hovedformål med besøget. Men er det ikke netop vores vilde og uberørte kyster der er attraktionen? Det mener de fleste danskere i hvert fald. I 2014 tilkendegav ni ud af ti danskere i en Gallup-undersøgelse, at de ønskede, at vores frie og ubebyggede kyster forbliver som de er. Samtidig er der stadig masser af plads til feriecentre lidt længere væk, for 300 meter fra stranden må der gerne bygges. Kan turisterne mon ikke gå den lille tur ned til vandet, og her have glæden af en ægte naturoplevelse, frem for at skulle beskue naturen gennem et vindue? Noget kunne tyde på det, for 65 procent af kystturisterne kri-

tiserer faktisk kystbyernes miljø for at være en af de mindst attraktive dele af kystoplevelsen.

Set i nordisk perspektiv sker lovændringen i Danmark parallelt med, at forbuddet mod motoriseret færdsel i naturen er blevet afskaffet i Norge. Som en prøveordning er det nu de enkelte kommuner, der kan give tilladelse til, at der må køres på snescooter og sejles i motorbåd i ellers helt stille og

uforstyrrede naturområder. Man kunne derfor frygte, at vi oplever en tendens til, at de fordybende og kontemplative stunder er på tilbagetog i Skandinavien.

Men lad os nu ikke tage sorgerne på forskud. Forhåbentligt besinder vores beslutningstagere sig, og forstår, at specielt et lille land som Danmark, der har så begrænset natur, må være alt hvad vi kan for at

værne om de unikke oplevelser den kan give befolkningen.

Kilder

<https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=49127>

<http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=42417>

<http://politiken.dk/magasinet/feature/ECE2517996/vaersgo-saa-maa-der-bygges-her/>

Foto: Kristian Dueholm Jessen

I KAJAK FRA KØBENHAVN TIL LÜBECK

Af Christian Stenz Kirkebæk

»Der Weg ist das Ziel« - vejen derhen er målet i sig selv - er et af de få ordsprog, som jeg husker fra min tyskundervisning i gymnasiet. Af en eller anden grund tittede det frem fra underbevidstheden, netop som jeg den 1. juni i år satte min fars gamle, gule havkajak i vandet og med modvind i håret og saltvand på brillerne begyndte at bevæge mig fra Teglnholmen i Københavns Havn sydpå mod Køge Bugt. Måske talemåden faldt mig

ind lige netop der, fordi jeg havde visse forudannelser. Uanset hvad viste den sig at være ret rammende for min tur.

Min plan var at ro til Amsterdam. Eller egentlig var den at ro hele vejen til Middelhavet. Men allerede kort tid efter, at jeg havde fået ideen, måtte jeg droppe den igen - 10 uger er trods alt ikke helt nok til at ro tværs gennem Europa. Så jeg besluttede mig for at sigte efter den nederlandske hovedstad i stedet.

Som den overskriftlæsende læser har bemærket, ramte jeg dog ikke det mål, som jeg havde for øje.

Da de 10 uger var gået, og turen var slut, befandt jeg mig nemlig ikke i Hollands kanalhovedstad, men i Tysklands marcipanhovedstad – Lübeck. Imidlertid gjorde det ikke noget. Jeg havde trods alt stadig fået flyttet kajakken godt 1100 km. Og hvad vigtigere var: Vejen derhen havde været udfordrende, spændende og sjov.

Syd om Sjælland med mælkesyre i armene

Turens første etape gik syd om Sjælland fra København til Korsør. Det tog mig tre uger at ro de ca. 250 km, og det var uden sammenligning de hårdeste uger undervejs – på flere måder.

Først og fremmest skulle jeg ro mig i form. Da jeg den første formiddag spændte spraydecket fast og satte pagajen i vandet, havde jeg ikke siddet i en kajak i et år. Og jeg havde heller ikke for alvor trænet på nogen andre måder. Så allerede da jeg rundede Sluseholmen, følte jeg mig som en svedende vægtløfter på overarbejde, og da jeg kom ud af havneløbet, og vinden rigtigt ramte, mindede mine arme mest om slatne gummislanger fyldt

med brændende mælkesyre. Det var hårdt. Men det gik. Og det gik fremad.

Desuden skulle jeg vænne mig til kun at være i mit eget selskab. Jeg har aldrig været alene på tur før - og slet ikke i så lang tid. Selvom jeg selvfølgelig mødte snakkesalige folk på vejen, var der ikke mange at dele oplevelser og udfordringer med. Det krævede noget tilvænnning. Men med en stor stabel Jo Nesbø-romaner til at fylde alenetiden ud, når jeg ikke sad i kajakken, blev også det hurtigt bedre.

Derfor kunne jeg også nyde de mange skønne strækninger langs den sjællandske kyst. Fx bød Stevns Klint, Knudshoved Odde og de lavvandede fugleområder ved Glænø alle på gode kajakoplevelser.

På øhop i det sydfynske

Fra Korsør til Nyborg fik jeg et lift over broen – det ville ikke være forsvareligt at krydse i kajakken alene. Så var jeg klar til anden etape, der gik syd om Fyn gennem øhavet til Middelfart.

Min oprindelige plan var egentlig at springe Fyn over for til gengæld at få mere tid til at nå til Amsterdam. Men jeg besluttede i sidste øjeblik at glemme mit mål og ikke gå glip af den fynske kyst. Den beslutning blev jeg senere rigtig glad for. Især øhavet er nemlig virkelig velegnet kajakvand.

Særligt syntes jeg, at det var sjovt at slippe kysten, som jeg ellers fulgte tæt, og krydse ud til nogle af de mange småøer. Det gav mulighed for nogle afvekslende dagsture og anderledes oplevelser. Jeg besøgte

Skarø og smagte den lokale is. Lækkert! Jeg roede til Bjørnø og Avernakø, hvor jeg overnattede på havnen. Og på en dag, der var så stille, at hav og himmel nærmest gik i ét, gjorde jeg en kort visit på Bågå, hvor jeg hilste på en nysgerig sæl, inden jeg vendte kajakken mod hovedøen igen.

Sandsynligvis var mine oplevelser også påvirket af, at jeg nu var kommet i bedre form, både fysisk og psykisk, så jeg havde mere overskud til at nyde de små øjeblikke undervejs – ællinger i strandkanten, svaner i fuldendt formation eller solstrålernes funklen i vand-spejlet – under alle omstændigheder er det ikke sidste gang, jeg sætter kajakken i øhavet.

Den dovne, den dybe og den perlebesatte

Tredje etape, og den sidste del af

turen i danske vande, startede med et kryds over Lillebælt lige nord for Kolding Fjord og sluttede helt i bunden af Flensborg Fjord. Og netop fjordene var kendetegnende for strækningen sydpå langs den sønderjyske kyst. Her er de mange og flotte.

Efter at have roet i blæst og bølger ved Kolding Fjord kom jeg til Haderslev Fjord, der med sit smalle, snoede løb var en helt anderledes og fredelig oplevelse. Det var næsten som at ro på en stille strømmende flod - hvor solen skinnede på fiskere i waders, soppende sommergæster med bukserne smøget op og nye naturoverraskelser, både på vandet og den sommergrønne fjordbred, for hvert et hjørne, jeg rundede, og hvor jeg havde følgeskab af joller, sejlbåde og den tøf-fende turbåd Helene. Skønt!

Senere roede jeg ind i Aabenraa

Fjord. Bred, dyb og majestætisk. Sådan oplevede jeg den i hvert fald. Så direkte over i Als Fjord. Her tog jeg også en afstikker ind i den mindre Augustenborg Fjord, der er bunden kronet med en imponerende gul-hvid perle - Augustenborg Slot. Derefter gennem Allsund og forbi Sønderborg til Flensborg Fjord.

Etapens sidste fjord var også den længste (dobbelt så lang som Haderslev Fjord) og mindst lige så flot som de øvrige. Jeg brugte en dag på at ro gennem den brede yderfjord og forbi de små okseøer i inderfjorden – og så var jeg roet til Tyskland.

»Ist das ein Kanu?«

Jeg var ikke i tvivl om, at nu havde jeg krydset grænsen. Forskellen på den danske og tyske side af fjorden var nemlig markant. Knap en kilo-

meter havde jeg roet, før jeg fik mit første møde med Østersøturismen i Tyskland.

Surfskoler, strandhoteller, livredertårne, enorme badebroer og, det tydeligste kendetegn, de allestedsnærværende »strandkurve« - flettede kurve med solskærm og siddeplads til to personer, som man kan leje for en dag, og som stikker op af sandet som tusindfryd på en græsplæne. Derudover stod det hurtigt klart, at størstedelen af de tyske strandgæster netop var turister, der ikke var vant til havet og slet ikke til kajaker. »Tolles Boot!« og »Ist das ein Kanu?« var nogle af de mest almindelige bemærkninger, når jeg trak kajakken op på stranden. Et underholdende kulturmøde, syntes jeg. Dog var hele kyststrækningen fra Flensborg over Kiel til Lübeck ikke besat af turister i strandkurve. Ganske vist var

strandene væsentligt mere befolkede end på den danske side af grænsen, men flere steder var der også fredede naturområder med mange fugle og et rigt planteliv. Særligt husker jeg turen rundt om Femern før Lübeck Bugt som skøn. Her var der fremragende udsigt fra kajakken til dybblåt vand og grønne arealer på land.

Vejen var vigtigst

Da jeg ankom til Lübeck, trak kajakken op af vandet en sidste gang og vidste, at det var det, nu var turen slut, var jeg lidt ærgerlig. Jeg havde roet cirka 400 km kortere end planlagt. Jeg havde ikke roet på de hollandske kanaler. Og jeg var ikke i Amsterdam. Men det var egentlig ikke det, der gjorde mig ærgerlig. Det ærgerlige var, at turen var slut. For det havde været en rigtig god tur.

Ganske vist havde den ikke været, som jeg havde forestillet mig. Slet ikke. Til gengæld havde den været så meget andet. Og jeg havde formået at nyde den undervejs i stedet for at halse fremad med spidsen af kajakken stift rettet mod et mål, som jeg måske, måske ikke, ville nå.

Faktisk er jeg overbevist om, at det var netop derfor, at turen blev god. Fordi jeg tog mig tid til oplevelserne på vejen – grillmad med en fynsk efterskole, hyggesnak på vandet med en 95-årig kajakveteran og alle de øjeblikke, hvor jeg sænkede pagajen og bare betragtede kysten, himlen og fuglene i takt til bølgenes rolige rytme. Og så kan det jo være, at vejen fører til Amsterdam en anden gang.

TURFRILUFTSLIV

FRILUFTSLIVSKONFERENCE 2016

Turfriluftslivet adskiller sig fra hverdagsfriluftslivet ved, at det foregår over længere tid. Det kan sagtens knytte sig til et lille område, men ofte rækker det ud over større landskaber. Turfriluftslivet kan være at vandre, ro i kajak, sejle i jolle eller at tage på kanotur. Desuden er det ofte forbundet med overnatning i bivuaak, telt, shelter eller hytte.

Konferencen "Turfriluftsliv" er tværfaglig. Den henvender sig til både forskere, kommuner, regioner, foreninger, organisationer, lærere, pædagoger, naturvejledere og andre. Intentionen er at sætte hinanden stævne med henblik på at styrke turfriluftslivet.

Turfriluftslivet udgør en god mulighed for at få vores børn og unge ud i naturen. Naturen er verdens største legeplads og turfriluftslivet giver gode muligheder for samvær og udfordring, samt krop-, natur- og kulturoplevelser.

I Danmark gøres en del for at støtte op om turfriluftslivet. Naturstyrelsen har gjort friluftsliv til et satsningsområde, og den har bl.a. etableret primitive lejrladser og fri teltning i mange skove. Kommuner laver friluftplaner og etablerer stier med tilhørende muligheder for shelterovernatning. Friluftsrådet understøtter politisk og økonomisk mange tiltag, og Danmark har nu fået den første nationale friluftspolitik.

Men der er også mange sten på vejen i forhold til at forbedre friluftslivets muligheder. Eksempelvis er det mange steder vanskeligt at få sammenhængende turfriluftslivsoplevelser, fordi jorden drives intensivt og der er restriktive adgangsforhold.

På konferencen spørges der:

Hvordan kan turfriluftslivet styrkes i Danmark?

- Hvad er turfriluftslivets status?
- Hvordan oplæres til turfriluftsliv?
- Hvilke værdier knytter sig til turfriluftslivet?
- Hvilke muligheder giver Danmarks nye nationale friluftspolitik?
- Kan vi lære noget af de andre nordiske lande?
- Hvordan kan kommuner, institutioner, organisationer, private lodsejere og andre samarbejde om at udvikle turfriluftslivet i Danmark.?

På Friluftskonferencen kommer Simon Beames, Bjørn Tordsson og mange andre oplægsholdere fra ind- og udland.

Hvor: Det ny Sletten, Bøgedalsvej 16, 8680 Ry
Hvornår: 14. og 15. januar 2016
Pris: 2.300 kr. (studerende: 950 kr.) inkl. konference, forplejning og overnatning
Kontakt: Stine Carstensen; Idræt på Aarhus Universitet - stine.carstensen@outlook.com
Hjemmeside: www.turfriluftsliv.au.dk

BESTYRELSENS TANKER OM DANSK FRILUFTSLIVS FREMTID

Som opfølgning på foreningens årsmøde i april har bestyrelsen i Dansk Friluftsliv vedtaget at gøre en større indsats for at involvere medlemmerne i det kommende år.

En forening der har eksisteret så længe som Dansk Friluftsliv har været igennem lidt af hvert. Perioder med mange aktiviteter, møder, aktive medlemmer og perioder med færre aktiviteter og dalende medlemsaktivitet. P.t. oplever foreningen at være lidt i en bølgedal med hensyn til aktivitet, og vi har stor lyst til at prøve at vende skuden til det mere aktive igen. Og her har vi brug for DIG! Vi vil gerne se dig på ture, til Julemødet den 27. november, på Årsmødet i april og ikke mindst rigtig gerne høre dine input til egne ønsker til selv at stå for arrangementer, aktiviteter og ture.

Hjælp bestyrelsen i kontakt med foreningens medlemmer:

Send din e-mail-adresse til mail@danskfriluftsliv.dk

LITTERATURANBEFALINGER

Af redaktionen

Friluftsliv – fra drøm til virkelighed

Jeg har haft fornøjelsen af at skimme Jens Bursells og Outdoor Consults nye bog: Friluftsliv – fra drøm til virkelighed. Bogen udkommer 1. oktober 2015 og er en helt ny og udvidet version af bogen »Friluftsliv« fra 2002, der tager pulsen på de seneste trends inden for friluftslivet. Det drejer sig om halvandet kilo viden om outdoor. Bogen er skrevet på så højt et niveau, at der er masser at komme efter selv for erfarne friluftsfolk, og værket er derfor helt oplagt som inspirationskilde til undervisningsforløb – eller som en decideret lærebog.

Bogen byder på masser af inspiration til nye oplevelser og eventyr i naturen. På 376 sider gennemgås systematisk alle de praktiske friluftsfærdigheder samt den viden, der skal til for at gøre dine visioner om spændende ture ud i det blå til virkelighed:

- turplanlægning – Danmark, Norden og Verden
- mad, brændstof og ruteplanlægning
beklædning og udstyr
- orientering - kort, kompas og GPS
- vandreteknik og sikkerhed
- lejrLiv sommer og vinter
- bål-tænding og primitiv madlavning
- sammenhold, kammeratskab og det at få en god tur sammen.

Bogen indeholder endvidere en række inspirationskapitler om kajak og kano, turcykling, ski og snesko, klatring og alpinisme - samt en introduktion til naturens spisekammer: bær- og svampeplukning plus jagt og fiskeri. Hertil kommer en introduktion til formidling af friluftsliv - enten i familien, som frivillig leder eller professionel friluftslivsleder.

Udover at være en faktamættet håndbog med al den nyeste viden inden for friluftsliv samlet under ét - bliver den relayoutede bog en æstetisk nydelse med masser af nye fotos fra en række af Europas førende outdoorfotografer. Det er virkelig en flot bog at kigge i – man får helt lyst til at tage på tur og komme ud.

Bogen rummer desuden bidrag fra Mikkel Jungersen,

Thomas Johansen, Niels Overgaard Blok, Flemming Østergård og Asmus Nørreslet.

»Friluftsliv – fra drøm til virkelighed« kan købes hos outdoorbutikker og boghandlere fra 1. oktober samt signeret via forlaget Outdoor Consult på jens@bursell.dk.

Seks hæfter om friluftsfaciliteter

Udviklingen af friluftsfaciliteter i Danmark er »en spraglet blomst« præget af mange menneskers gode intentioner, store arbejder, opfindelser, inspiration fra andre lande og innovativ nytænkning. Nogle typer af faciliteter bygger på en lang historisk tradition. Andre repræsenterer nye tendenser i et friluftsliv, der bliver stadig mere mangfoldigt, og hvor der de senere årtier er sat politisk fokus på de mange forskellige positive effekter af friluftslivet: øget livskvalitet, sundhed, læring, sociale effekter, natur- og miljøforståelse, oplevelsesøkonomi m.m. Videncenter for Friluftsliv og Naturformidling har udgivet seks hæfter om friluftsfaciliteter:

Nr. 1: Læring ved Ejbye-Ernst, Niels; Præstholm, Søren; Seidler, Poul Hjulmann; Gentin, Sandra. Videncenter for Friluftsliv og Naturformidling, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, 2014. 50 s.

Nr. 2: Leg ved Ejbye-Ernst, N., Præstholm, S., Seidler, P.H. og Gentin, S. Videncenter for Friluftsliv og Naturformidling, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, 2015. 43 s. ill.

Nr. 3: Motion og sundhed ved Præstholm, S., Seidler, P.H. og Ejbye-Ernst, N. Videncenter for Friluftsliv og Naturformidling, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, 2014. 63 s.

Nr. 4: Overnatning ved Ejbye-Ernst, N. og Præstholm, S., Seidler, P.H. og Gentin, S. (2014). Hæfter om friluftsfaciliteter – nr. 4, Videncenter for Friluftsliv og Naturformidling,

Nr. 5: Bålsteder ved Ejbye-Ernst, N. og Præstholm, S., Seidler, P.H. og Gentin, S. (2015) Videncenter for Friluftsliv og Naturformidling, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet.

27 s. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Nr. 6: Oplevelse og opdagelse ved Præstholm, S., Seidler, P.H. og Ejbye-Ernst, N. (2014) Hæfter om friluftsfaciliteter – nr. 6, Videncenter for Friluftsliv og Naturformidling, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Hæfterne kan downloades på: <http://centerforfriluftsliv.ku.dk/publikationer/>

Natur og udeliv

Natur og udeliv hedder en ny bog fra Systeme Profession. Bogen henvender sig primært til pædagogstuderende, pædagoger og andre formidlere med interesse for natur- og udelivspædagogik, dog med særligt fokus på kompetenceområdet 'Natur og udeliv' i pædagoguddannelsen.

Forfatterne, Niels Ejbye-Ernst og Dorte Stokholm, forholder sig teoretisk og praksisnært til pædagogisk

arbejde i uderummet, og det er udgivelsens fokus, at inddragelse af naturen i den pædagogiske praksis fremmer muligheden for rige naturoplevelser og frugtbare læringsmiljøer.

I bogen arbejdes med udvikling af pædagogiske forløb med et naturvidenskabeligt udgangspunkt som fordrer viden, færdigheder og kompetencer, og udgivelsen bidrager med eksempler på naturfaglige vidensområder, der er relevante i forskellige pædagogiske institutioner og kontekster.

I bogen introduceres og diskuteres naturbegrebet og naturfaglig dannelse samt didaktiske overvejelser og relevante læringsteorier. Endelig præsenterer udgivelsen udvalgte forskningsprojekter omhandlende naturens betydning for det gode liv med eksempler fra blandt andet udeskole, naturbørnehaver og inklusion af socialt udsatte børn.

Bogen fås som e-bog eller i trykt udgave og kan bl.a. købes på: <https://shop.systeme.dk/>

Afsender:
Jesper Lind Nielsen
Niels Finsens Vej 5
5700 Svendborg

